

O93, f. 13vb; V630, f. 35vb; N442, f. 35ra; I83, f. 74ra;
 VD38, f. 66vb; SG670, p. 129b; P9629, f. 10r; Bcan4, f.
 63r; E97, f. 38ra; P102; BII13, f. 61vb; S105, f. 51r
 CUIUS^a SUPRA AD EPISCOPOS ITALIAE.

5

Bcan4: III

P102; *BII13*: Ut sacratę femineę vel monachę non contingant
 sacra vasa vel sacratas pallas neque deferant incensum circa
 altaria

[H. 3] Dilectissimis^b fratribus per Italiae^c provincias^d
 sanctis constitutis episcopis Sother papa.
 Divinis praeceptis et apostolicis monitis informamur^e f,
 ut pro omni<SG670, p. 130a>um ecclesiarum statu
 impigro^g vigilemus^h effectuiⁱ, <I83, f. 74rb> ac si quid
 usquam^j repraehensione^k invenitur obnoxium^l, celeri^m
 sollicitudine ab ignorantiae imperitiaⁿ aut^o
 praesumptionis usurpatione revocemus^p.

15

P9629: monacas non turificare nec sa[cra] vasa tangere

Bcan4: Ut femine sacra vasa non tangant nec incensum ad altare
 ponant

20

S105: Ut feminas vel monachas sacra vasa vel palla non
 contingant

Sacratas^q deo feminas vel monachas <BII13, f. 62ra>

4 a *Überschrift*] EPISTOLA SOTHERI PAPAE QUI AD
 ALTARE NON DEBEANT ACCEDERE *SG670*; EPISTOLA II
 eiusdem *P102*; *BII13*; *Überschrift fehlt S105* 9 b DILECTIS
SG670 | c italię *korr. aus italicę SG670* | d provintias sanctis
korr. aus provintias O93 11 e *am Rande* docemur *VD38* | f
 informamus *I83* 13 g *am Rande* studioso *VD38* | h vigilemus
korr. aus vilemus P102 | i affectu *I83*; *VD38*; *SG670*; *Bcan4*;
E97; *P102*; *S105*; affectum *BII13* 14 j *am Rande* in aliqua
 parte *VD38* | k repraehensioni *korr. aus repraehensione V630* | l
am Rande dignum *VD38* | m *am Rande* veloci *VD38* 15 n *am*
Rande insipientia *VD38* | o et *korr. aus ut V630*; aut] aut a *E97*
 16 p revocemur *BII13* 22 q *am Rande* Nota *V630*; *am Rande*
drei Punkte N442

2. Sother-Brief, 11–16 Divinis... revocemus] init. Leon. M. ep. 16.
 (1,715). Cf. Zeph. 10, Fab. 1, Iul. 11. 22–24 Sacratas... deferre] sec. vit.
 Sot. c. 2. in libr. pontif.

2. Sother-Brief, 11–16 Divinis... revocemus] Anselm v. Lucca I, 32.
 11–41 Divinis... integritas] Coll. ans. ded. X, 76. 22–29 Sacratas...
 censemur] Ivo, Decr. II, 72 (*Rubrik*: Sother papa undecimus a Petro, in
 decretali suo). 22–31 Sacratas... mandamus] Ps.-Remedius c. 37
 (*Rubrik*: Quod sacratae Deo feminae vel monachae sacra vasa vel sacratas
 pallas contingere et incensum circum altaria deferre non debeant. Ex
 epistola Sotheris papae scripta episcopis per Italiae provincias constitutis);
 Burchard III, 215; Sentenzen c. 245; Coll. trip. A 10, 1 (*Rubrik*:
 Episcopus Italie. Ne sacratae femine sacra vasa contingant Sother papa .xi.

sacra vasa vel sacratas pallas^{r s} penes^{t u} vos
 contingere et incensum circa altaria deferre^v perlatum^w
 est ad apostolicam sedem, quae omnia repraehensione 25
 et vituperatione plena esse nulli recte^x sapientium
 dubium est. Quapropter huius sanctae sedis auctoritate
 haec omnia^y vobis^z resecare^a funditus, quanto^b citius
 poteritis, censem^c et, ne pestis^e haec latius
 divulgetur^{d e}, per omnes provincias abstergi^f citissime^g 30
 mandamus^h.

Ait enim apostolus: Despondiⁱ vos <E97, f. 38rb> uni
 viro virginem castam exhibere Christo. Illa est enim
 virgo^k ecclesia, sponsa <VD38, f. 67ra> unius viri
 Christi, quae^l nullo se <V630, f. 36ra> patitur^m erroreⁿ 35
 vel inhonesta repraehensione vitiari^o, <SG670, p.
 130b>

VD38: Quod femine sacratae nec va sacrata nec pallas contingere
 nec incensum circa altare ferre debeant
 ut per totum mundum una nobis sit unius castae 40
 communionis^p integritas.

23 r am Rande sindones sive altaria coopertoria VD38 | s pallas
 korr. aus pallias P102 | t interlinear apud VD38 | u penes vos]
 poene suos BIII3 24 v deferre korr. aus diferre N442 | w am
 Rande denunciatum VD38 26 x recta SG670; S105 28 y am
 Rande morbus repraehensionis VD38 | z vos korr. aus vobis
 SG670 | a am Rande abscidere VD38 | b quanto citius] quantotius
 V630; P9629; E97 29 c am Rande repraehensionis VD38 30 d
 am Rande diffametur VD38 | e divulgatur O93; I83; P9629;
 Bcan4; divulgatur korr. aus divulgatur V630; BIII3 | f obstergi
 P102 | g diutissime SG670; S105; citissime korr. aus citisme
 P102 31 h mandemus P102 32 i Dispondi V630; I83; SG670;
 P102; S105 33 j enim virgo korr. aus enim Bcan4 34 k virgo
 fehlt I83; SG670; S105 35 l quae] que in korr. aus que
 SG670 | m am Rande permittit | n inonorari korr. aus honore
 SG670; honore S105 36 o interlinear corrumpi VD38 41 p am
 Rande societatis VD38

29–31 et... mandamus] Leon. M. ep. 7. c. 2. (1,625) aut Ben. III. 54. Cf.
 Fab. 7, Luc. 8, Fel. I. pp. 18, Marc. 3, Anast. I. pp. ep. 1, Silverii ep.,
 Bened. I. pp. ep. 32–41 Ait... integritas] Leon. M. ep. 80. c. 1. (1,1038).

a Petro in decretali suo); Ivo, Decr. III,265 (Rubrik: De sacris feminis,
 que sacra vasa et pallas altaris tractare presumpserint. Ex epistola Soteris
 pape; 24 incensum] incensum ponere et; 27 huius ... auctoritate] per huius
 ... auctoritatem); Polycarpus III,9,9 (Rubrik: Sother papa omnibus
 episcopis; 23 penes vos fehlt; 24f. altaria – sedem] altare audivimus ferre;
 28 quanto citius] quantotius; 29 poteritis fehlt; 30 censem^c fehlt; 30 per –
 provincias fehlt); Gratian D. XXIII, c. 25.

Unde consurgite^q, carissimi, cum deo^r et assistite^s ei^t
 induentes arma spiritus^u adversus malignantes contra
 fidem eius, et^v probetur^w spiritus sapienter, <I83, f.
 45 74va> id est, verba illorum, si ex deo sunt. Scriptum
 est enim in Hieremia: Probatores dedi te in populo
 meo robustum, et scies et probabis viam eorum.
 Multum namque nobis necessaria est vigilantia tanti^x
 sacramenti sapientiae^y discretionis^z, quae occulta
 50 tenebrarum revelat^a b, ad requisitionem <P9629, f.
 10v> huiusmodi rei et [scrutationem^c, quoniam latet^d
 quodammodo et absconditur^e vixque^f com<S105, f.
 51v>praehenditur dolosa^g existens malicia] pro eo,
 quod sibi pietatem callide^h [blandiatⁱ, ut valeat
 55 scrutantium mentem latere. Quod utique sciens beatus
 apostolus ait: <BII13, f. 62rb> Nam huiusmodi]
 pseudoapostoli^j, operarii subdoli^k, [transfigurant^l se in
 apostolos <SG670, p. 131a> Christi. Sed non mirum,
 quando^m ipse satanas transfiguratⁿ] se [velut^o <VD38,
 60 f. 67rb> an]gelus lucis, si ministri eius
 transfig[urentur] velut [ministri iustitiae, quorum finis
 secundum] opera [eo]rum. Sed et^p dominus in hoc
 praemuniens^q r s nos ait: Attendite a falsis prophetis,
 qui veniunt ad [vos in] vestimentis [ovium,]

42 q consurgite] consurgite fratres *korr. aus* consurgite P9629; consurgite fratres N442; I83; VD38; SG670; Bcan4; P102; BII13; S105 | r deo *korr. aus* domino SG670 | s am Rande state in conspectu eius VD38 | t ei *fehlt* V630 **43** u spiritus] spiritus sapienter SG670; S105 **44** v et *fehlt* SG670 | w probetur] conprobentur autem *korr. aus* conprobetur SG670; conprobetur S105 **48** x tanti sacramenti] tantis sacramentis SG670; S105 **49** y sapientia VD38; P102; BII13 | z discretionisque E97 **50** a am Rande aperit VD38 | b revelet *korr. aus* revelat SG670 **51** c am Rande inquisitionem VD38 | d am Rande celatur VD38 **52** e absconditur *korr. aus* absconditor S105 | f am Rande tardius VD38 **53** g am Rande fraudulenta VD38 **54** h am Rande ingeniose VD38 | i blandiatur V630; I83; VD38; SG670; Bcan4; P102; BII13; S105 **57** j pseudoapostoli *korr. aus* speudoapostoli SG670; speudoapostoli P102; S105 | k am Rande callide fraudulentum VD38 | l am Rande transmutant VD38 **59** m interlinear quoniam VD38 | n interlinear ad deum orate VD38 | o velut] velut sit *korr. aus* velut SG670 **62** p et] et ipse E97 **63** q am Rande antedocens VD38 | r praemonens VD38; P102; BII13 | s praemuniens nos *korr. aus* praemuniens P9629

intrinsecus autem sunt^t lupi rapaces, a fructibus eorum 65
 cognoscetis eos. Ergo^u <I83, f. 74vb> in^v idipsum^w ex
 toto corde referentes ante^x omnia super tali quaestione
 deprecationem et dicentes cum David: Revela oculos
 meos, et considerabo mirabilia de lege tua, lucerna
 pedibus meis verbum tuum, domine^y, et lumen semitis 70
 meis, quoniam^z ipsius est, sicut ait beatus^a Daniel
 propheta, sapientia^b et fortitudo eius sunt^c, dat^d
 sapi^eentiam^e sapientibus^f et scientiam^g
 intelligentibus disciplinam. Ipse revelat^h profunda
 <N442, f. 35rb> et abscondita, et novit in tenebris 75
 constituta, et lux cum eo est, quiaⁱ sapientiamⁱ
 <SG670, p. 131b> <E97, f. 38va> et fortitudinem^k
 dedisti mihi et ostendisti mihi, quae rogavi^l te.
 Data^m Kal. Iunii Cetico et Cleroⁿ cc. consulibus.
 O93, f. 13vb; V630, f. 36ra; N442, f. 36rb; I83, f. 80
 74 vb; VD38, f. 67rb; SG670, p. 131b; P9629, f.
 10v; Bcan4, f. 63v; E97, f. 38va; P102; BIII3, f.
 62rb; S105, f. 51v

85

---

65 t sunt lupi *korr. aus* sunt O93 **66** u *interlinear* scilicet
 attendite SG670 | v *am Rande* pariter VD38 | w idsum O93; N442
67 x ante omnia] omnem VD38; P102; BIII3 **70** y domine *fehlt*
 V630 **71** z Quoniam ipsius est] Quoniam *korr. aus Quoniam*
ipsius est V630 | a beatus *fehlt* P9629 **72** b sapientia *fehlt* P102
 c sunt *fehlt* VD38; P102; BIII3 | d dat *korr. aus* da SG670; da
 S105 **73** e sapientia VD38 | f sapientibus V630 | g scientibus
 P9629; scientiam *korr. aus* scientiam et SG670 **74** h velat O93;
 revelat] revelat et P9629; VD38; P102; BIII3 **76** i Qui SG670 | j
interlinear v O93 **77** k fortidinem I83 **78** l rogavi *korr. aus*
 rogui S105 **79** m Data] Data X E97 | n claro Bcan4